

BIBLIOGRAFICKÁ PŘÍLOHA / BIBLIOGRAPHY

DOI 10.69108/slsb.2025.1.07

FELTLOVÁ, Marina. *Kurt Gebauer: mezi obludami, trpaslíky a holkami.* Vydání první. V Praze: Vyšehrad, 2025. 214 stran, 8 nečíslovaných stran obrazových příloh. ISBN 978-80-267-3085-9.

Knižní rozhovor s výtvarníkem Kurtem Gebauerem vychází z rozhlasového vyprávění pro pořad *Osudy*. Kurt Gebauer je významný český sochař, malíř, pedagog a celoživotní bojovník za kvalitní veřejný prostor. Jeho sochy a figurální objekty zpravidla zachycují pohyb a emoci, reagují na závažná společenská témata a nálady ve společnosti

HÁJEK, Pavel, ed. *Cesta do Krkonoš a okolních oblastí Čech a Slezska v roce 1796.* Překlad Vlasta Reittererová. Praha: Kodudek, 2024. 300 stran. ISBN 978-80-909177-1-2.

Anonymní cestopis, psaný formou dopisů neznámému příteli, zachycuje bezmála měsíc trvající cestu z Prahy přes Jizerské hory, polské svahy Krkonoš a Adršpašské skály do české části Krkonoš a zpátky. Mísí v sobě skeptické až uštěpačně glosy o tehdejší společnosti a poznámky stvrzující autorovu učenost spolu s mimořádně působivými popisy přírodních scenérií. Text ilustruje soubor 24 kolorovaných leptů Antonína Karla Balzera. Pohledy na Krkonoše a Adršpašské skály z roku 1794.

HANIČÁK, Ondřej a kol. *Knížata z Lichtenštejna: páni země opavské a krnovské = The princes of Liechtenstein: lords of the Land of Opava and Krnov.* Překlad Markéta Johnová a Jan Vomlela. Vydání: první. Opava: Slezské

zemské muzeum, 2024. 343 stran. ISBN 978-80-87789-97-1.

Slezské zemské muzeum v kooperaci s LIECHTENSTEIN, Statutárním městem Opava a Opavskou kulturní organizací publikovalo knihu navazující na úspěšný výstavní projekt „Knížata z Lichtenštejna, páni země opavské a krnovské“. Kniha prezentuje ve dvojjazyčném česko-anglickém formátu archiválii a umělecké sbírky se vztahem k regionu pocházející nejen z řady tuzemských, ale také i zahraničních sbírkotvorných institucí.

HANIČÁK, Ondřej a VALEČEK, Michal. *Za císaře pána: první pěší pluk a Opava.* [Opava]: Slezské zemské muzeum, 2025. 31 stran. ISBN 978-80-53000-06-2.

Publikace k výstavě *Za císaře pána: první pěší pluk a Opava* představuje dějiny prestižního 1. pěšího pluku, který působil od 50. let 19. století v Opavě a významně ovlivnil společenský i kulturní život města. Kniha přibližuje jeho každodenní fungování, osobnosti důstojnického sboru i život v zázemí během první světové války. Doprovází ji bohatý obrazový materiál – uniformy, výzbroj, fotografie a památky na slavné velitele.

HLAS, Jindřich et al. *800 - příběh Opavy.* 1. vydání. Opava: Opavská kulturní organizace, 2024. 335 stran. ISBN 978-80-7572-042-9.

Vydáno u příležitosti oslav 800. výročí od udělení privilegia potvrzujícího Opavě městská práva. Je to souhrnná publikace o dějinách Opavy, která pokrývá období od prvních stop lidské činnosti až po konec 20. století. Publikaci připravila řada autorů pod vedením Jindřicha Hlasa a nabídla historii města s využitím bohatého obrazového materiálu, časových os a glos.

HLAVIENKA, Lubomír a KOLÁŘ, Ondřej. *Německá poválečná rezistence ve Východních Sudetech.* Opava: Slezské zemské muzeum, 2024. 155 stran. **ISBN 978-80-53000-03-1.**

Text se zabývá situací v českém pohraničí na konci 2. světové války a v prvních měsících po jejím skončení. Popisuje rozdílné vnímání osvobození mezi vnitrozemím a oblastmi s převahou německojazyčného obyvatelstva. Upozorňuje na přetrvávající napětí, nejistotu a neklid v pohraničí po skončení bojů. Zmiňuje přítomnost ozbrojených střetů a pokračující násilnosti a ukazuje, že válka zde fakticky neskončila okamžitě po oficiálním osvobození.

HLAVIENKA, Lubomír, KOLÁŘ, Ondřej a ŠOPÁK, Pavel. *Transformace Slezska 1945-1948.* Opava: Slezské zemské muzeum, 2024. 378 stran. **ISBN 978-80-53000-01-7.**

Publikace se zabývá společenskou transformací českého Slezska a severní Moravy v letech 1945–1948. Sleduje dopady poválečného odsunu německého obyvatelstva, masové industrializace a proměn česko-polských vztahů. Zkoumá také postavení Slezska v rámci českých zemí a zásadní demografické, ekonomické i správní změny regionu. Součástí analýzy je i proces čechizace kulturního a vědeckého života.

KNAPÍK, Jiří, ed. a ZAPLETAL, Miloš, ed. *800 let města Opavy: společnost, kultura, politika.* 1. vydání. Opava: Slezská univerzita, 2024. 252 stran. **Opavská historická sympozia; V. ISBN 978-80-7510-595-0.**

Odborná publikace vydaná jako výstup z 5. opavského historického sympozia, které se konalo k výročí založení města Opavy. Obsahuje devět studií zabývajících

se historií Opavy od raného novověku do druhé poloviny 20. století a je zaměřená na klíčové aspekty vývoje města, včetně jeho společenského života, kulturního dědictví a politického vývoje

LARISCH, Jan. *Bruntálští mučedníci. 1. díl, P. Heribert Eduard Kluger, OT: řeholní kněz, středoškolský učitel a mučedník.* Ostrava: Biskupství ostravsko-opavské, 2024. 52 stran, 4 nečíslované strany obrazových příloh. **Osobnosti ostravsko-opavské diecéze. ISBN 978-80-909316-1-9.**

První díl trilogie *Bruntálští mučedníci* přibližuje život řeholního kněze P. Heriberta Eduarda Klugera (*1881, Nové Těchanovice), člena Německého řádu. Téměř celý svůj kněžský život působil v Bruntále jako profesor náboženství na tamním gymnáziu. Kromě výuky se aktivně věnoval pastorační a sociální pomoci německé katolické mládeži, například prostřednictvím mariánské družiny a akce Frei-Tisch-Aktion pro chudé studenty. Jeho veřejně známý odpor k nacismu jej po roce 1938 vystavil pronásledování gestapem. V roce 1944 byl zatčen a deportován do Dachau, kde 19. ledna 1945 zemřel.

LARISCH, Jan. *Bruntálští mučedníci. 2. díl, Eduard Schlusche: moderátor života německé katolické mládeže, vůdčí osobnost tiskového apoštolátu a mučedník.* Ostrava: Biskupství ostravsko-opavské, 2024. 40 stran, 4 nečíslované strany obrazových příloh. **Osobnosti ostravsko-opavské diecéze. ISBN 978-80-909316-2-6.** Druhý díl trilogie *Bruntálští mučedníci* představuje osud Eduarda Schlusche (*1894, Horní Benešov), laika, který zasvětil život službě katolické mládeži a víře. Od mládí působil v Bruntále, kde se hluboce zapojil do náboženského a liturgického hnutí. Jako

ředitel svazu německé katolické mládeže v ČSR organizoval duchovní tábory „Gemeinschaftswoche“ a později rozvíjel tiskový apoštolát. Ve svém nakladatelství vydával náboženské publikace, včetně encykliky *Mit brennender Sorge*, kterou pašoval do nacistického Německa. V roce 1941 byl zatčen, prošel tábory Osvětim a Neuengamme a roku 1945 zahynul při tragickém bombardování lodí u Lübecku.

LARISCH, Jan. *Bruntálští mučedníci. 3. díl, P. Karl Schrammel: kněz, vychovatel mládeže a mučedník*. Ostrava: Biskupství ostravsko-opavské, 2024. 60 stran, 4 nečíslované strany obrazových příloh. Osobnosti ostravsko-opavské diecéze. ISBN 978-80-909316-3-3.

Třetí díl trilogie *Bruntálští mučedníci* líčí život P. Karla Schrammela (*1904, Frýdek), talentovaného kněze, pedagoga a hudebníka. Po vysvěcení v roce 1932 působil jako studijní prefekt a později ředitel německého Arcibiskupského chlapeckého semináře v Bruntále. Byl oblíbený pro svou lidskost, pedagogické nadání i schopnost vést sbor a orchestr. Po okupaci byl v roce 1941 zatčen gestapem a deportován do Dachau, kde se zapojil do tajné duchovní služby mezi vězni. Svou vírou a hudbou jim dodával naději. Na konci roku 1944 byl převezen do Buchenwaldu, kde byl počátkem února 1945 zavražděn.

MACHÁČEK, Pavel. *Zmizelé Jesenicko. 2. díl, Téměř zaniklé osady*. Druhé, doplněné vydání. Jeseník: Brontosaurus Slezsko, z.s., 2024. 286 stran. ISBN 978-80-908973-2-8.

Druhý díl knihy *Zmizelé Jesenicko* přibližuje dramatickou proměnu venkovského osídlení Jesenicka v posledních 75 letech. Úvodní část knihy představuje genezi jesenických osad a popis způsobu života

jejich obyvatel. Poté následuje stručný výtah z prvního dílu *Zmizelého Jesenicka* (zcela zaniklé osady a jejich okolí). Hlavní část publikace pak tvoří přehled více než třicítky lokalit, které kdysi tvořily podstatnou součást venkovského osídlení Jesenicka, ale jejichž současná podoba je jen zlomkem někdejšího osídlení.

MATELA, Matěj. *Brateček z Bretnova: dvacet pozoruhodných životních osudů mizejících Jeseníků a podhůří*. 1. vydání. Jeseník: Vlastivědné muzeum Jesenicka, 2025. 330 stran. ISBN 978-80-87496-37-4.

Knihla přináší dvacet příběhů osobností, které formovaly jedinečný charakter kraje pod Pradědem. Nadšení vlastivědci, lesníci, vojáci i podivíni ožívají na stránkách, jež spojují historii s poezií místa. Putování po Jeseníku, Rejvízu či Krnově odhaluje svět, jehož paměť se pozvolna vytrácí. Publikace je poctou lidem i krajině, jejichž osudy tvoří neopakovatelnou mozaiku mizejících Jeseníků.

NEUBAUEROVÁ, Michaela. *Královna čarodějnic ze Zlatých Hor: 1651-1652*. 1. vydání. Jeseník: Vlastivědné muzeum Jesenicka, p.o., 2025. 32 stran. ISBN 978-80-87496-36-7.

Příběh Voršily Schubertové a dalších obyvatel Zlatých Hor odkrývá temné období čarodějnických procesů v letech 1651–1652. Voršila obvinila desítky lidí včetně svých vlastních dcer a vnučky Magdaleny, jež spolu s dalšími téměř šedesáti nevinými oběťmi tragicky zahynuly. Zlatohorské čarodějnické procesy patří k nejrozsáhlejším v českých zemích a jejich připomínka zůstává důležitá.

SZYMECZEK, Józef. *Nový svět a nový život: spiritistické hnutí a Teosofická společnost na Těšínsku od poloviny 19. století*

do poloviny 20. století. Český Těšín: Kongres Poláků v ČR, 2024. 254 stran. ISBN 978-80-87381-39-7.

Kniha se věnuje dějinám spiritismu a Teosofické společnosti na Těšínsku od 19. století do počátku komunistického režimu. Autor zkoumá vývoj místní religiozity, představuje klíčové osobnosti i dobové souvislosti a zasazuje regionální jevy do širšího evropského kontextu. Publikace se opírá o rozsáhlý archivní a primární výzkum, nabízí přehledné členění, bohatý faktografický materiál a množství dobových ilustrací. Výsledkem je první ucelená studie o těchto ezoterických hnutích v česko-polském pohraničí.

ŠENK, František. *Hostince staré Opavy. Vydání první. [Praha]: Národní zemědělské muzeum, [2025], ©2025. 231 stran. ISBN 978-80-88270-40-9.*

Publikace představuje dějiny Opavy z ne-tradiční perspektivy prostřednictvím více než dvou set pohostinských zařízení, která formovala každodenní i společenský život města od počátku 19. století do konce druhé světové války. Nabízí přehled hostinců, kaváren a restaurací, jejich umístění, majitele, nabídku i dobový kontext. Sleduje proměny legislativy i živnostenského prostředí a ukazuje, jak se vyvíjela opavská gastronomie v době, kdy město zastávalo funkci hlavního zemského centra. Text doprovází bohatý obrazový materiál.

ŠOPÁK, Pavel. *Architekt Miloš Laml: 1884-1964. První vydání. Brno: Vysoké učení technické v Brně, nakladatelství VUTUM, 2024. 177 stran. ISBN 978-80-214-6074-4.*

Monografie připomíná dílo architekta a pedagoga Miloše Lamla, pozapomenuté postavy moderní české architektury první

poloviny 20. století. V ucelené podobě představuje Lamlovy realizované i nerealizované projekty, mezi nimiž lze jmenovat stadion a společenské centrum Sokola Brno I na Kounicově ulici, budovu Ústavu soudního lékařství na Tvrdého ulici v Brně, Státní učitelství ve Valašském Meziříčí nebo rozsáhlý komplex plicního sanatoria v Jablunkově. Text doprovází rozsáhlá obrazová příloha ve formě plánové dokumentace a současných a historických fotografií.

ŠTĚŘÍKOVÁ, Edita. *Několik slezských exulantů, emigrantů a jiných zajímavých osobností, především z Krnovska, v obnovené Jednotě bratrské. První vydání. Praha: Exulant, 2024. 142 stran. ISBN 978-80-905318-9-5.*

Publikace se věnuje slezským exulantům, emigrantům a jiným zajímavým osobnostem především z Krnovska v obnovené Jednotě bratrské. Text doplňuje mapa, bibliografie, rejstřík i terminologický slovník, které z ní činí cenný zdroj pro badatele o dějinách Jednoty bratrské ve Slezsku.

VIDLIČKA, Jiří. *Deník ředitele mírovské trestnice: výběrová komentovaná edice deníku vedoucího ústavu z let 1924 až 1938. První vydání. Opava: Zemský archiv v Opavě, 2025. 227 stran. ISBN 978-80-88643-09-8.*

Publikace vydaná Zemským archivem v Opavě zpřístupňuje dosud nepublikovaný deník mírovské trestnice z let 1924–1938. Přináší výběrovou edici doplněnou o komentáře a archivní poznámky, které zvyšují informační hodnotu záznamů. Deník zachycuje každodenní chod věznice, disciplinární problémy, útky, násilí i pochybení dozorců, a reflektuje transformaci zařízení na ústav pro choré vězně. Kniha se skládá ze tří částí: historického úvodu, rozboru

pramene a samotné edice. Součástí jsou také unikátní dobové fotografie. Publikace představuje cenný pramen pro studium historie vězeňství a regionálních dějin.

Sestavila Gabriela Červenková